

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 12107 posłów Dariusza Mateckiego, Piotra Glińskiego i Bronisława Fołtyna z 8 września 2025 roku w sprawie wydatków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na nowe upamiętnienia od 13 grudnia 2023 r. do końca obecnej kadencji Sejmu, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad1.

Środki przeznaczone przez MKiDN na nowe materialne upamiętnienia:

- 2023 r. (od 13 grudnia) – 0 zł,
- 2024 r.- 2 059 914,00 zł,
- 2025 r.- 3 548 634,00 zł,
- 2026-2027 - MKiDN planuje przeznaczyć na nowe upamiętnienia 1 015 000,00 zł (tryb pozakonkursowy).

W przypadku Programów Ministra, realizowanych w trybie konkursowym, zapewniającym przejrzystość wydatków publicznych, planowane budżety oraz wyniki publikowane będą na stronie ministerstwa.

Ad 2.

Zestawienie w formie tabelarycznej projektów realizowanych w kraju, które po 13 grudnia 2023 r. otrzymały dofinansowanie na utworzenie nowego upamiętnienia, przedstawia załącznik nr 1.

Ad 3.

Zestawienie w formie tabelarycznej projektów realizowanych za granicą, które po 13 grudnia 2023 r. otrzymały dofinansowanie na utworzenie nowego upamiętnienia, przedstawia załącznik nr 2.

Ad 4.

Zestawienie w formie tabelarycznej projektów, które po 13 grudnia 2023 r. otrzymały dofinansowanie z rezerwy Ministra na utworzenie nowego upamiętnienia, przedstawia załącznik nr 3.

Ad 5.

Nowe upamiętnienia były realizowane przez następujące podmioty:

I.p.	Podmiot	Liczba upamiętnień	Wysokość dotacji
1.	organizacje pozarządowe	22	4 232 713,00 zł (w tym projekty wieloletnie)
2.	jednostki samorządu terytorialnego	8	763 600,00 zł
3.	instytucje kultury	8	441 235,00 zł
4.	inne podmioty (np. placówki dyplomatyczne)	4	171 000,00 zł

Ad 6.

Nowe upamiętnienia sfinansowane po 13 grudnia 2023 r. w podziale na kategorie:

I.p.	Upamiętnienie	Liczba upamiętnień	Wysokość dotacji
1.	upamiętnienia ofiar wojen i represji	28	4 832 862,00 zł
2.	upamiętnienia bohaterów narodowych	6	351 185,00 zł
3.	wydarzeń lokalnych	3	306 100,00 zł
4.	upamiętnienia polskich osiągnięć cywilizacyjnych/kulturowych	5	118 401,00 zł

Zaproponowane kategorie są zbiorami łącznymi. Powyżej podano statystykę umożliwiającą jak najpełniejsze uwzględnienie charakterystyki zapytania.

Ad 7.

W latach 2024-2025 realizowane są 3 projekty dwuletnie z programu ministra „Miejsca pamięci narodowej za granicą” (załącznik nr 6):

- 1) Niemcy – Güterfelde – Rewaloryzacja grobów więźniów KL na cmentarzu Waldfriedhof w Güterfelde i stworzenie imiennego upamiętnienia Polaków.
Harmonogram w 2024 r.: przeprowadzenie kwerend w celu weryfikacji nazwisk, przygotowanie projektu upamiętnienia i dokumentacji technicznej, wykonanie upamiętnienia; koszt w 2024 r. – 182 295,00 zł.
Harmonogram w 2025 r.: montaż upamiętnienia, projekt-wykonanie-montaż tablic informacyjnych oraz rewaloryzacja kwatery grobowej, organizacja uroczystości odsłonięcia upamiętnienia; koszt w 2025 r. – 143 050,00 zł;
- 2) Niemcy – Güterfelde – Stworzenie imiennego upamiętnienia Polaków na grobach robotników przymusowych na cmentarzu Waldfriedhof w Güterfelde.
Harmonogram w 2024 r.: przeprowadzenie kwerend w celu weryfikacji nazwisk, przygotowanie projektu upamiętnienia i dokumentacji technicznej, wykonanie upamiętnienia; koszt w 2024 r. – 176 895,00 zł.
Harmonogram w 2025 r.: montaż upamiętnienia, projekt-wykonanie-montaż tablic informacyjnych oraz rewaloryzacja kwatery grobowej, organizacja uroczystości odsłonięcia upamiętnienia; koszt w 2025 r. – 96 345,00 zł;
- 3) Niemcy – Haffkrug – Rewaloryzacja polskich grobów wojennych na cmentarzu w Haffkrug i stworzenie imiennego upamiętnienia Polaków.
Harmonogram w 2024 r.: przeprowadzenie kwerend w celu weryfikacji nazwisk, przygotowanie projektu upamiętnienia i dokumentacji technicznej, wykonanie upamiętnienia; koszt w 2024 r. – 163 575,00 zł.

Harmonogram w 2025 r.: montaż upamiętnienia, projekt-wykonanie-montaż tablic informacyjnych oraz rewaloryzacja kwatery grobowej, organizacja uroczystości odświeżenia upamiętnienia; koszt w 2025 r. – 158 250,00 zł.

Plany na lata 2026-2027 przedstawiono w formie tabelarycznej w załączniku nr 5.

Ad 8.

Kryteria oceny i punktacji wniosków złożonych w ramach naboru do programów ministra dostępne są na stronie Ministerstwa w opublikowanych Regulaminach i specyfikacjach programów :

<https://www.gov.pl/web/kultura/miejsca-pamieci-narodowej-za-granica-2024>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 4.15.E/1)

<https://www.gov.pl/web/kultura/miejsca-pamieci-narodowej-za-granica-2025>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 5.1.E)

<https://www.gov.pl/web/kultura/ochrona-dziedzictwa-kulturowego-za-granica-2024>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 4.19.E)

<https://www.gov.pl/web/kultura/ochrona-dziedzictwa-kulturowego-za-granica-2025>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 5.16.E)

<https://www.gov.pl/web/kultura/groby-i-cmentarze-wojenne-w-kraju-2024>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 4.06.E/1)

<https://www.gov.pl/web/kultura/groby-i-cmentarze-wojenne-w-kraju-2025>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 5.3.E)

<https://www.gov.pl/web/kultura/miejsca-pamieci-i-trwale-upamietnienia-w-kraju-2024>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 4.14.E/1)

<https://www.gov.pl/web/kultura/miejsca-pamieci-i-trwale-upamietnienia-w-kraju-2025>

(kryteria oceny wniosków, sekcja 5.2.E)

Minimalne progi punktowe uzyskało 67 wniosków dot. nowych upamiętnień.

Ad 9.

W 27 przypadkach upamiętnienia wymagały odpowiednich uzgodnień konserwatorskich/zgód wynikających z przepisów o ochronie zabytków lub innych aktów prawnych, a także uzgodnień z administracją cmentarną. Zestawienie z krótką charakterystyką przygotowano w formie tabelarycznej w załączniku nr 4.

Ad 10.

Prognoza finansowa na lata 2026-2027 dotycząca nowych upamiętnień finansowanych z budżetu MKiDN/Instytutu Polonika wynosi 1 015 000,00 zł. Jest to szacowana kwota obejmująca wyłącznie projekty zaplanowane do realizacji na dzień udzielania odpowiedzi.

W przypadku upamiętnień finansowanych z Programów Ministra prognozy finansowe uzależnione są od liczby złożonych w programie wniosków .

W chwili obecnej nie planuje się zwiększenia lub zmniejszenia budżetów.

Ad 11.

Realizacja projektów w trybie pozakonkursowym odbywa się z inicjatywy MKiDN /Instytutu Polonika we współpracy z partnerami zewnętrznymi, szczególnie placówkami dyplomatycznymi i konsularnymi, zagranicznymi instytucjami nauki i kultury lub organizacjami pozarządowymi w ramach ustawowych kompetencji Ministra KiDN, a w przypadku Instytutu Polonika - zadań statutowych. Działania dotyczą między innymi upamiętnień związanych z rocznicami, jubileuszami lub patronami danego roku czy innych wydarzeń lub postaci istotnych dla polskiego dziedzictwa kulturowego (zestawienia tabelaryczne - załącznik nr 2, załącznik nr 5).

Ad 12.

MKiDN monitoruje trwałość rezultatów nowych upamiętnień zgodnie z zapisami zawartymi w regulaminach Programów, umowach i porozumieniach.

I tak zapis § 8 ust. 1 umowy o dofinansowanie w ramach programu „Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju” mówi że „Zleceniobiorca zobowiązuje się do zapewnienia trwałości efektów zadania, zgodnie ze szczegółowym opisem zadania we wniosku o dofinansowanie zadania, w tym poprzez finansowanie i utrzymanie infrastruktury, wykorzystanie do celów budowlanych wykonanej dokumentacji technicznej oraz wykorzystanie zakupionego sprzętu i innych środków trwałych (z wyłączeniem dzieł sztuki, które są uregulowane w odrębnych przepisach) przez okres co najmniej 3 lat od dnia wykonania zadania, o którym mowa w § 1 ust. 8. W przypadku niewykonania umowy, zgodnie z powyższymi warunkami, stosuje się przepisy ustawy o finansach publicznych dotyczące zwrotu dotacji pobranej w nadmiernej wysokości.”

Groby i cmentarze wojenne, przy których prowadzone są działania z programu „Groby i cmentarze wojenne w kraju”, objęte są opieką państwa na podstawie ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2337), która określa kwestię opieki nad obiektami grobownictwa wojennego. Tym samym gwarancję trwałości rezultatów zadań zapewniają zapisy tej ustawy.

Zgodnie z regulaminem programu „Miejsca pamięci narodowej za granicą” wykonawca prac udziela Beneficjentowi gwarancji na wykonane prace na okres co najmniej 3 lat.

Ponadto departament oraz instytucje podległe nadzorujące realizację projektów sprawdzają zgodność wykonania zadań z projektami m.in. poprzez uczestnictwo w odsłonięciu danego upamiętnienia. Jednocześnie upamiętnienia realizowane poza granicami kraju objęte są monitoringiem polskich służb działających za granicą i instytucji współpracujących, a MKiDN podejmuje dostosowane do sytuacji działania po uzyskaniu informacji o ew. zagrożeniach lub nieprawidłowościach.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel